పొద్దు చాలని మనిషి

ఆ రోజు సాయంకాలం షికారుకు వెళ్ళి తిరిగొచ్చేసరికి రేడియోలో పాట వినిపిస్తోంది. దారబోయిన అమూల్యవస్తువేదో దొరికినట్టయింది. నా చెవులే నన్ను మోసగించకపోతే ఆ గొంతుక మా విశ్వపతిది. విశ్వపతి పాట ఆకాశవాణిదాకా వెళ్ళిందా? నాకు తెలియదు. హైస్కూల్లో ఏ నాటకం జరిగినా అందులో విశ్వపతికొక పాత్ర వుండేది. ఆ పాత్రకు సంభాషణకన్నా ఎక్కువగా పాటలూ, పద్యాలూ వుండేవి. ఆ పాటలు, పద్యాలు వినడం కోసం నాటకానికి మాత్రమేగాదు, రిహార్సల్సుకు కూడా చాలా మంది వస్తుండేవాళ్ళు. హైస్కూల్లో చదువుకున్న ఆరేళ్ళలోనూ మా యిద్దరిదీ ఒకటే డెస్కు. గంట కొట్టగానే అతని దారి అతడిది, నా దారి నాది. పెద్దగా స్నేహం మట్టుకు ఏర్పడలేదు. అతడి వ్యాపకాలు వేరు, నా అభిరుచులు వేరు, అదొక కారణం.

విశ్వపతి యిప్పుడెక్కడున్నట్టు? ఏం చేస్తున్నట్టు?

పాటల ప్రోగ్రాం పూర్తయింది. ప్రకటనద్వారా గాయకుడు విశ్వపతేనని రూఢి అయింది.

వీలైతే విశ్వపతిని కలుసుకోవాలి. అతడు పాడితే వినాలి. బాల్య స్మృతుల్ని నెమరు వేసుకోవాలి. అనుకున్నాను.

అది వట్టి సంకల్పమే. పుట్టినప్పుడు అది నెరవేరుతుందన్న గ్యారంటీ ఏమీ లేదు. కానీ ఆడబోతేనే గదా తీర్థాలెదురయ్యేది? స్నానమాడా అనుకుని బయలుదేరడం సంకల్పం. ఆ తీర్థమే ఎదురై రావడం దైవ యత్నం. చెప్పొచ్చిందేమంటే, ఆ సంకల్పం కలిగిన కొద్ది మాసాలకే నాకు విశ్వపతి కనిపించాడు.

మా వూరి హైస్కూల్లో వార్షికోత్సవాలు జరుగుతున్నాయి. నాటకాలు లేని వార్షికోత్సవాలా? నేను మాత్రం నాటకం కోసమే వెళ్ళాను. వెళ్ళేసరి

కింకా వుపన్యాసాలే జరుగుతున్నాయి. కాలం గడవడం కోసమని తోటలో పచార్లు చేస్తూ వుండి, ఉన్నట్టుండి గ్రీన్ రూం లోనికి తొంగిచూచాను. ఆ చూచిన క్షణంలోనే విశ్వపతి కనిపించాడు. అప్పుడతడు ఏం చేస్తున్నాడు? రంగు పూసుకుని అరచేతులతో బాలకృష్ణుని లేత బుగ్గల్ని మెల్లగా మర్ధించి పారేస్తున్నాడు.

సంతోషం పట్టలేక "హలో విశ్వపతీ! ఎక్కడో మునిగి ఇక్కడ తేలావాబాబూ?" అన్నాను.

"నువ్వటోయి రాజశేఖరం! నువ్విక్కడున్నావా? ఏవో వెర్రి మొర్రి రాతలు రాస్తుండేవాడివి. ఇప్పుడు పక్కా కథలు గూడా రాస్తున్నావే? నేనూ ఒకటి రెండు చదివాన్లే! ఇలా లోపలికొచ్చేయ్ మరి!"

లోపలికి వెళ్ళాను. కుర్చీలో కూర్చుంటూ "రంగులు పూయించుకునే వాడివి, నువ్వే యితరుల ముఖాలకు రంగులు పూసేస్తుండగా, నేను కథలు వ్రాయడం అబ్బురమా?" అన్నాను.

"నిజం నిజం! పాత రోగులేకదా డాక్టర్లయ్యేది? ఉండుండు. నీతో చాలా విషయాలు మాట్లాడాలి...."

కాని విశ్వపతి కిప్పుడప్పుడే తీరిక చిక్కేట్లు లేదు. అసలే పౌరాణిక నాటకం! అందులో ఒక బాలకృష్ణుడేనా వున్నది? దేవకీ వసుదేవు లున్నారు, యశోదా నందులున్నారు, మధురలో కంసా క్రూర చాణూర ముష్టికాదులను, గోకులంలో గోపికలు. గోపబాలుడను కూడా కలుపుకుంటే సృష్టికర్త బుర్రలో ఊహలా, ఆ నాటకంలో పాత్రలు కూడా దండిగానే వున్నాయి. మేకప్ పూర్తికాక మునుపే ప్రదర్శనం ప్రారంభమైంది. నేను వెళ్లేసరికి కుర్చీలలోనూ, బెంచీలలోనూ ఖాళీ లేదు. ఎక్కడో వెనుక వైపున నిల్చో వలసి వచ్చింది. జగత్సంసారాన్ని విలోకించడం కోసం అప్పుడప్పుడు పరమేశ్వరుడే పర్యటనం చేస్తుంటాడుగదా! మేకప్ పూర్తి కాగానే రంగం పైన తన పాత్ర ఎలా జీవిస్తున్నదీ తెలుసుకోవడం కోసం వెలుపలికి వచ్చాడు విశ్వపతి. ఎక్కడో తచ్చాడుతూ వున్న, అంతజనంలోనూ నన్ను

కనిపెట్టేశాడు. "ఇక్కడే వుంటావా రాజశేఖరం? పది నిమిషాల్లో భోజనం చేసి వచ్చేస్తాను" అన్నాడు.

అలాగే నన్నాను.

పదిహేను నిమిషాల్లో విశ్వపతి తిరిగి వచ్చేశాడు. చేతిలో తాంబూలం భుజాని కొక సంచి, తలకో మఫ్లరు. ప్రయాణానికి సిద్ధంగా వున్నాడు ఆ వేళప్పుడు రోడ్డుపైన బస్సులుండవని విశ్వపతికి తెలియదా? తెలుసు. కానీ ప్రయాణం చేయడానికి బస్సులే వుండితీరాలన్న పట్టింపు విశ్వపతికి లేదు. లారీలు దొరికినాసరే, వెళ్ళిపోగలనంటాడు.

"రాత్రికుండి ఉదయం వెళ్ళకూడదా విశ్వపతీ?" అన్నాను.

"అబ్బే, వెళ్లాలి రాజశేఖరం! పనుంది. మళ్ళీ ఎప్పుడైనా వస్తాన్లే! లేకుంటే నువ్వే రాకూడదూ, హైస్కూలు చదువు పూర్తి కాగానే నువ్వు మీ వూరొచ్చేశావు. మా వూరదే! నేనెక్కడికి వెళ్తాను, లేదంటే యిల్లు మారిందనుకో, రంగనాథస్వామి గుడి దగ్గర. ఎవర్నడిగినా చెబుతారు...."

"నువ్వు నాతో మాట్లాడదలచుకున్న చాలా విషయాలన్నీ యింతేనా విశ్వపతీ!" నిష్ఠూరంగానే అడిగాను.

విశ్వపతి నవ్వాడు. "మాట్లాడుకోవలసిందే! కానీ మాటలు చేతల కడ్డు తగలకూడ దనుకుంటాను నేను! అన్నట్టు నాకొక నాటకం కావాలి. కథ నేనే చెబుతాను. ఇంచుమించుగా జరిగిన కథ, పాత్రల సంఖ్య కాస్త ఎక్కువే! ఐనా ఫరవాలేదు. తెర పైకిలేస్తే యిక నాటకం ఆఖరయ్యేదాకా కథ పరుగెడుతూనే వుండాలి. మధ్యలో తెరపడినా, వెంటనే పైకి లేవాలి. స్టేజి ముందు భాగంలో నాటకం జరుగుతోందనుకో! రాబోతున్న సీనును వెనుక వైపున ఏర్పాటు చేసుకోడానికి వీలుండాలి. అర్థమైందా రాజశేఖరం?"

"అర్థమై ఏం లాభం! నువ్వు ఉపోద్ఘాతం ముగించి కథలో కొచ్చే సరికి శివుడి పూజలో ఎలుగుబంటి చొరబడినట్టుగా ఆ లారీ కాస్తా వచ్చి పడుతుందేమోనని నా కాదుర్దాగా వుంది" అన్నాను.

"వస్తే రానివ్వు! లారీ వచ్చిందని కథ ఆగిపోతుందా? అప్పుడు నాతో బాటుగా నువ్వూ లారీ ఎక్కేస్తావు. సరేనా రాజశేఖరం? పోనీలే, చెబుతా విను...."

విశ్వపతి కథ ప్రారంభించాడు. అది కథ కాదు. బ్లూ మౌంటెన్ ఎక్స్‌ప్రెస్. ఐనా ఎత్తుకోగానే అంతటి స్పీడు దానికి! స్థలాలు, సందర్భాలు, సన్నివేశాలు సినిమా ప్రొజెక్టరులో బొమ్మల్లా మారిపోతున్నాయి. సగటు లెక్కన నాలుగు వాక్యాలకొక కొత్తపాత్ర రంగంపై కొస్తోంది. కలిమి లేములు, సుఖదుఃఖాలు, రాగద్వేషాలు, వెలుగు నీడల్లా వచ్చిపోతున్నాయి. కథలో మలుపులు, పాత్రల స్వభావంలో విరుపులు, అడపాదడపా హాస్యపు చమక్కులు. అదొక కథలా లేదు. చిన్న ప్రపంచంలా ఉంది.

కానీ దీన్ని నాటకంగా వ్రాయడం కుదరదేమో! ఈ కథ కొద్ది రంగాలలోకి ఒదిగేది కాదు. యాభై, అరవై సీనులుపెట్టి నేనొక నాటకం వ్రాస్తే దాన్ని చివరకు విశ్వపతైనా ఆడలేకపోవచ్చు. వ్రాయటమంటూ జరిగితే దీన్ని నవలగానే వ్రాయాలి. ఆ మాటే విశ్వపతితో అన్నాను.

"నవలగానే వ్రాయి! నవలను నాటకంగా మార్చుకోకూడదని ఎక్కడుంది?" అన్నాడు విశ్వపతి. అంటూనే రోడ్డుపైకి లంఘించాడు. తన పాటుకది వెళ్ళిపోదలచినా, విశ్వపతి ఆ లారీని వెళ్ళనిచ్చేట్టు లేదు.

అపాయానికి భయపడి లారీ ఆగింది. డ్రయివరు లోపలివైపున సీటు ఖాళీ లేదన్నాడు. ఆ మాత్రానికే విచ్చితార్థాన్ని వదులుకుంటాడా విశ్వపతి? కమ్మీ చేతబట్టుకుని, దానికి కట్టిన త్రాటిని అందిపుచ్చుకుని గబగబా లారీలో వేసి వున్న మూటలపై కెగబ్రాకిపోయాడు.

"వెళ్ళొస్తాను రాజశేఖరం! ఈసారి టౌనుకు వచ్చినప్పుడు మా యింటికి రావడం మరిచిపోవద్దు...." అది పరుగెడుతున్న లారీ నుంచి వినవచ్చిన మాట.

విశ్వపతి నాకు యిచ్చిపోయిన రెడీమెడ్ కథపైన నేను విందుగా నాలుగు మాసాల కాలం శ్రమించాను. నిద్రాహారాలు మానేసినట్టు చెప్పలేను

కాని నవల ధ్యాసలో పడిపోయి కొన్ని పూటలు ఆలస్యంగా భోజనం చేశాను. నిద్రలో కల వచ్చినప్పటికీ, ఆ కలలో కూడా నవలలోని పాత్రలే చూశాను. ప్లాను విశ్వపతిది. కట్టడం నాది. నా దృష్టిలో రచన బ్రహ్మాండంగా వుంది. కాని ఆ మాట విశ్వపతి నోటిగుండా వస్తేనే నాని పరమానందం.

ఒకనాటి ఉదయం బస్సెక్కి టౌనులో దిగేశాను.

విశ్వపతి యిల్లునేసరికి రిక్షావాలా "ఆ నాటకాలాడే ఆయన యిల్లేనాండీ?" అన్నాడు. విశ్వపతి నాటకాలకు పట్టణంలో వున్న ప్రసిద్ధిని గురించి కాదు నేను చెప్పడం! కాని అతడు నాటకాలాడే విషయం రిక్షావాలాలకు కూడా తెలిసివుండడంతో నాబోటి వాళ్ళ కొక సౌలభ్యం వుంది. ఇంటికోసం వాకబు చేయవలసిన అవసరం వుండదు.

రిక్షా వీధిలో ఆగింది. గుమ్మంలో నిల్చుని లోపలికి చూచాను చూచిన క్షణంలో కళ్ళు జిగేలుమన్నాయి.

రవ్వలు రత్నాలు, కెంపులూ పగడాలు కావుగానీ, అంతకంటె అందమైనవి, మీదు మిక్కిలి మృదువైనవి. మనిషి కళ్ళు మూసుకున్నా తమ పొలకువ నతడికి తెలుసుకోగల దివ్యశక్తిని వరంగా అడిగి తెచ్చుకున్నవి. పువ్వులండీ పువ్వులు! సన్నజాజులు కనకాంబరాలు. కాగడాలు. కదిరి మల్లె పువ్వులు, గులాబీలు, దిశాంబరాలు. నడవలో పోసివున్నరాశి చిన్నది. హాల్లో వున్నరాశి అంతకు రెండింతలుంటుంది. నడవలో పూలు కడుతున్న ముసలావిడను నేను పోల్చుకున్నాను. ఆవిడ విశ్వపతి తల్లి. నా పేరు చెప్పకోగానే ఒకసారి పరకాయించి చూచి ఆవిడ నన్ను గుర్తుపట్టింది. "నాయనా? ఇంతకాలాని కొచ్చావా! ఎప్పుడో చిన్నప్పుడు చూచింది నన్ను! బాగున్నావా? పెళ్ళి చేసుకున్నావా? ఎందరు బిడ్డలు?" అంటూ ఉపక్రమించింది.

నడవలోనేకాదు హాల్లోకూడా మాలా రచన చక చకా సాగిపోతోంది. బహుశా ఈమె విశ్వపతి భార్య అయివుండాలి. పెద్ద పూలరాశి దగ్గర కూర్చుని ఈమె ఆ అత్తకు తాను తగిన కోడలేనని నిరూపించుకుంటోంది. పైప్

రైటింగు మిషనులో అక్షరాలెగిరివచ్చి బంతిలో కుదిరిపోయినట్లుగా ఈమె చేతిలో పూబంతులు యిట్టే నూలుదారాల కతుక్కు పోతున్నాయి.

విశ్వపతి తల్లి చెప్పకుపోతోంది. విశ్వపతికి ముగ్గురు బిడ్డలట. ముగ్గురూ కొడుకులే. అందరూ పిసింద్రీలే. వాళ్ళపేర్లు. స్వభావాలు, చదువుల్లో వాళ్ళు కనబరిచే తెలివితేటలు, ఆట చూడకుండా రేడియోలో క్రికెట్ వ్యాఖ్యానం విన్నట్టేవుంది.

ఓపికగా వింటూ కూర్చున్నాను.

గంట పదికొట్టిన తర్వాత విశ్వపతి హఠాత్తుగా వూడిపడ్డాడు. అతడు వూడిపడింది రిక్షాలోనుంచి. ఆ రిక్షాలోనుంచి అతడు రెండు రీముల తెల్ల కాగితాలు దించి లోపలికి తీసుకొచ్చాడు. ఆ కాగితాలను వెన్నంటి చుట్టగా చుట్టిన కాలికో గుడ్డ ఒక అట్టలకట్ట. దారపుబంతి, ఇంకా ఒకటి రెండు పొట్లాలు, యివన్నీ లోపలికి రాసాగాయి.

ఆలోగా విశ్వపతి నన్ను చూడడమూ జరిగింది, పరామర్శించడమూ ప్రారంభమైంది.

"ఎప్పుడొచ్చావు రాజశేఖరం? ఉదయం బస్సులోనా రావడం? వానలు పడ్డాయా మీ వూళ్లో? ఇక్కడ ఒకటే ఎండలు బాబూ! భరించలేకుండా వున్నాము. బంగాళా ఖాతంలో ఎక్కడో వాయుగుండం బయల్దేరిందట. రేపటి సాయంకాలంలోగా వానజల్లులు పడవచ్చు నంటున్నారు. అన్నట్టు నీకు మా వాళ్ళు కాఫీ అయినా యిచ్చారా లేదా? ...ఇదిగో శకుంతలా! ఈయన నా బాల్యస్నేహితుడు. ఇక్కడొక రోజున్నా, రెండు రోజులున్నా మన ఇంట్లోనే వుంటాడు. ఉండడమంటే పూట పూటకూ హోటలుకు వెళ్ళి భోజనం చేసివస్తాడని కాదు. మన యింట్లోనే భోజనం చేస్తాడు. మళ్ళీ చెప్పలేదనేవు ఎందుకు చెబుతున్నానంటే రాజశేఖరం, మా ఇంట్లో ఒక వ్యక్తికి ఆతిథ్యం దొరకాలంటే అందుకు రెండే పద్ధతులున్నాయి. నేనైనా అతడికి భోజనం పెట్టమని చెప్పాలి. లేదా అతడైనా చొరవగా వంటింట్లోకి వెళ్ళి తనంతటతానే విస్తరి వేసుకుని 'సిద్ధంగా వున్నానమ్మా' అని మనవి చేసుకోవాలి...."

విశ్వపతి మాట్లాడుతున్నాడు. మాట్లాడుతున్నాడనగా అతడిచేతులు వూరుకున్నాయని అర్థంకాదు. అవి వాటిపాటుకు తమపనేదో తాము చేసుక పోతున్నాయి. కాగితాల వొత్తరను విప్పాడు. విప్పుకున్న కాగితాలను మడిచాడు. కట్టి ముగించిన పూలదండలను బుట్టలో పేర్చిపెట్టి అంతలో విశ్వపతి తల్లికూడా మడిచిపెట్టిన కాగితాలను కత్తిరించడానికి కత్తెర పుచ్చుకుని తయారైంది. పొయ్యిమీద ఎసరు పెట్టివచ్చిన అర్ధాంగి కాలికో గుడ్డను పేలికలుగా కత్తిరించడం మొదలెట్టింది. కిరోసిన్ పోపి ముట్టించిన స్టౌమీద మైదాపిండి ఉడకటంకూడా ప్రారంభమైనట్లే! ఇంతలో ఎలిమెంటరీ స్కూలు బలగం విచ్చేసింది. పితామహీ వాళ్ళనుగురించి చెప్పింది కూడా కరెక్టే! ఒకడు సూది తీసుకుని బెజ్జాలు వేయసాగాడు. ఇంకొకడు బెజ్జాలగుండా నూలు దారాలెక్కించి ముళ్లు బిగిస్తున్నాడు. మూడోవాడు కాలికో పీలికలకు వుడికిన మైదాపిండి పూయసాగాడు. విశ్వపతి చేతుల మీదుగా నోట్ పుస్తకాలు తమ ఆఖరురూపాన్ని స్థిరపరచుకుంటున్నాయి. పనిలోవున్న ఆ చిన్న బైండింగు ఖార్ఖానా ఎదుట నేను అప్రతిభుడనై కూర్చుని వున్నాను!

పై పేరాకు వెనుకనున్న ప్రసంగానికి తరువాయిగా విశ్వపతి యిప్పుడు తాను జరపదలచుకున్న నాటకాల పోటీ స్వరూప స్వభావాలను గురించి వివరిస్తున్నాడు.

విశ్వపతి ప్రసంగం. బైండింగు పనులు. వంటగదిలో పాక కారలీ కలాపాలు ఒకదానితో ఒకటి పోటీ వేసుకున్నట్టుగా జరిగిపోతున్నాయి.

పన్నెండున్నరకల్లా భోజనాలకు రమ్మని పిలుపు వచ్చింది.

"నువ్వు వెళ్ళు రాజశేఖరం! రెండు గంటలలోగా ఈ పని పూర్తి గాదు. మూడింటికల్లా ఈ పుస్తకాలను తీసుకెళ్ళి స్కూల్లో అప్పజెప్పాలి. నేను తరువాత భోజనం చేస్తానులే! అందాకా నువ్వు నాకోసం కాచుకుని కూర్చోడ మెందుకు? వెళ్ళు వెళ్ళు. ఒరేయ్ పిల్లలూ, మీరు కూడా వెళ్ళండ్రా! మామయ్య కొక్కడికే భోజనం పెట్టడం బాగుండదు. మీరు సహపంక్తిలో కూచోండి...."

భోజనం కాగానే కాసేపు పడుకుని లేవకపోతే నాకు మతిపోయి నట్టుంటుంది. నిద్రలేచి చూచుకునేసరికి చిన్నముల్లు మూడు దాటింది. పుక్కిటికథలో పేదరాపి పెద్దమ్మ గుడిసె మాయమైనట్టుగా యిప్పుడు హాల్లో బైండింగు ఖార్ఖానా కనిపించడంలేదు. బుట్టలో పూలదండలులేవు. కుర్ర వాళ్లుకూడా స్కూలుకు వెళ్ళిపోయినట్టున్నారు. ఇల్లంతటా నిశ్శబ్దం. ఆట విడుపునాటి బడిలావుంది.

టౌన్‌హాల్లో ఏదో మీటింగుందట. అంతవరకూ తానెక్కడెక్కడ తిరిగినా అయిదు గంటలకల్లా విశ్వపతి అక్కడికి చేరుకుంటాడట. "మరేం పనిలేకపోతే నన్నుకూడా రమ్మన్నాడు బాబూ" అంది విశ్వపతి తల్లి.

టౌన్‌హాల్లో యిసుకవేసినా క్రిందరాలనంతటి జనం. వచ్చినవారు మంత్రిగారు. అవశ్యంగా లోపలికెళ్లి నిల్చోవచ్చు ననుకోడానికి వీల్లేదు. ద్వార బంధాలుదాటి, వరండాల్లో క్రిక్కిరిసి, సోపాన పంక్తులపైన నిండి పోయి, అలా అలా రోడ్డుదాకా వ్యాపించిన జనసమూహానికి చివర నేనొక చింతచెట్టుక్రింద నిల్చున్నాను.

మైకు ముఖంద్వారా టెస్టింగ్ చిటికెలు బహిర్గత మౌతున్నాయి. ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షుడు కాబోలు, ప్రారంభించాడు. "మహాశయులారా! ఈ రోజు సుదినం. మంత్రిగారు విచ్చేశారు. మీరు వారి మాటలు వినాలని ఎంతో కుతూహలంతో వున్నారు. నాకు తెలుసు. ఇప్పటికే చాలా ఆలస్య మైంది. కానీ నే నిప్పుడు మాట్లాడు తుండడంకూడా కార్యక్రమంలో ఒక అంశమే! స్వాగతం సమర్పించడమన్నమాట! ఐనా మిమ్మల్ని నేను విసి గించుకోదలచలేదు. ఇదిగో, యిప్పుడు మంత్రిగారు కార్యక్రమాన్ని ప్రారంభిస్తారు.... మంత్రిగారు కంఠం సవరించుకున్నారు. ఆయన గొంతుక మేఘగర్జన సంకాశంగా వుంది పార్ధన" అంటూ ఆయన చెప్పింది ఒకటేమాట ఉరుము తర్వాత వానలా వెనువెంటనే పాట,

"మముగన్న మాతల్లి! ఓ తెనుగురాణి!
మమ్మేలుకోవమ్మ! నిత్యకల్యాణి!

ఆనందమయివిగా. అనురాగజలధిగా
ఆశాంతములదాక పేరుమోసిన తల్లి....''

అది విశ్వపతి పాట, ఆ రోజుల్లో ఎక్కడదంటే అక్కడ. ఎప్పుడు బడితే అప్పుడు చీప్‌గా వినిపిస్తూండేది. కాలం దాని విలువను పెంచింది.

హాల్లో జనాల త్రొక్కిడి ఎలా వున్నప్పటికీ ఆ సభలో కార్యక్రమాలు మాత్రం వీలైనంత వింపాదిగానే జరుగుతున్నాయి. వేరే తొందర పనులుండడంవల్ల మంత్రిగారు మధ్యలోనే వెళ్ళిపోవడం, ఆ సమావేశం అర్థరాత్రిదాకా కొనసాగడానికి మరింతగా తోడ్పడింది. విశ్వపతి కోసం జనంలో నలువైపులా పరికించాను. అన్వేషణ ఫలించలేదు. వెనుదిరిగి యింటిముఖం పట్టడంకన్నా చేయగలిగింది లేకపోయింది. గంగలో మునిగి, కొల్లేటిలో తేలినవాడిలా విశ్వపతి యింటిదగ్గరే కనిపించాడు.

''ఆఖరుదాకా వుండిపోయావా రాజశేఖరం! అయ్యో, పాపం! నిన్ను సినిమాకైనా వెళ్ళమని చెప్పివుండవలసింది.

ఒక్కొక్కప్పుడు బుద్ధి బొత్తిగా పనిచేయదు. పాట పాడగానే నేను ఈవలకి వచ్చేయడం నిన్ను వెదికి పట్టుకోవాలనే! కానీ ఆలోగానే మా సంగీతం మేష్టారు జోగయ్యగారు కనిపించారు. ఆయన కూతుళ్ళకు తిరుచానూరులో పెళ్ళి చేస్తున్నారులే! రేపులేదు. మరునాడే పెళ్ళి. ''బాబ్బాబూ! ఒక బస్సు కుదిర్చిపెట్టరానాన్నా?'' అన్నాడు. ఆయన్ను వెంట పెట్టుకుని జూపిటర్ బస్సు కంపెనీకి దారితీశాను. జూపిటరు ప్రొప్రయిటరు మణవాళనాయుడుగారి కుమారుడు కుమరవడివేలు తెలుసుగదా నీకు! మనతోనే చదువుకుంటూ వుండేవాడు. తీరావాకబు చేసేసరికి అతడు కుంభకోణం వెళ్ళినట్టు తెలిసింది....''

''ఉండండుండండి!'' అంటూ ఆ ఇంటి గృహిణి అడ్డుపడటంవల్ల నేను మణవాళనాయుడుగారి అబ్బాయి కుమరవడివేలు కుంభకోణం వెళ్ళినందుకు కారణమేమిటో తెలుసుకోవడానికి వీల్లేకపోయింది. భోజన కార్యం

నిర్వ_ర్తించి, తాంబూల సేవనం చేస్తూ, ఎదుట పోసి పెట్టుకున్న పచ్చి మిరపకాయల్లోంచి తోడిమెలు గిల్లి వేసి, ప్రస్తుతం ఎర్రగడ్డలపైన పొట్లు ఒలిచి ఒలిచి "ఉఫ్" మని వూది పారేస్తూ తన పనిలో తాను నిమగ్నుడై వున్న విశ్వపతి నాకిప్పుడు మణవాళనాయుడు కుమారుడు కుమరవడివేలు కుంభకోణం వెళ్ళినకథే కాదు, కుమారస్వామి మయూర వాహనం ఎక్కి ముల్లోకాలను తిరిగివచ్చిన కథకూడా చెప్పగలడు."

"కాళ్ళు కడుక్కోండి అన్నగారూ! వి_స్తరి వేశాను...." అంది విశ్వపతి భార్య.

"అదీ, అలా వుండాలి!" అంటూ భార్యను మెచ్చుకున్నాడు విశ్వపతి. "తమ్ముళ్ళలో లక్ష్మణుడు, కొడుకుల్లో పరశురాముడు, భార్యల్లో మా శకుంతల. ఎంత చెబుతే అంతగాళ్ళ లిష్టులే రాజశేఖరం!"

పరాయి మనిషి ఒకడున్నాడు గదా అని, ఆ యిల్లాలు మాత్రం ఎంత సేపని వూరుకుంటుంది?, "భర్తల్లో మీరు...." అంటూ లిష్టు పూర్తి చేసింది.

"ఇదిగో, నవ్వంటే యిలా వుండాలి" అన్నట్టుగా మనసంతా విప్పి, మనిషి మనిషంతా కదిలిపోతూ బిగ్గరగా నవ్వేశాడు విశ్వపతి.

గృహిణి అన్నం వడ్డించింది. సాంబారు గిన్నెతెచ్చి ఆకుదగ్గర పెట్టింది.

"పోసీగాసీ మంత్రిగారేం చెప్పారో చెప్పవోయ్ రాజశేఖరం!" అడిగాడు విశ్వపతి.

ప్రసంగాలను మక్కికి మక్కిగా జ్ఞాపకం పెట్టుకునే ధారణాశ_క్తి నాకులేదు. ఐనా అడిగిన తర్వాత జ్ఞాపకమున్నంతవరకూ చెప్పాలిగదా. జిల్లాలో సీటివనర్ల అభివృద్ధికి వున్న అవకాశాలనుగురించి మంత్రిగారు చాలాసేపు ప్రసంగించారు. నెమిలిదిన్నె ప్రాజక్టు రాయలచెరువులో మట్టి త్రవ్వకం, రిగ్గులసాయంతో భూగర్భ జలధారను పైకితీయడం, యిలాంటి

విషయాలు ప్రస్తావించారు. ఇంకా చెరకు పంటలో ఎరువుల వాడకం. ద్రాక్షతోటల్ని పెంచిమాడడం. ఉమ్మడిగా పల్లెకొక ట్రాక్టరు మొదలైనవి కూడా ఆ ప్రసంగంలో దొర్లిన అంశాలే! ఉపరికార్డరులా కాకపోయినా, షార్ట్‌హేండ్ పెన్సిల్లా చెప్పుకుపోతున్నాను.

భర్త కడ్డు తగిలినట్టే, నా మాటకుకూడా అడ్డు తగిలింది యింటి యిల్లాలు.

"ఎందుకు చెబుతారులెండి అన్నగారూ! ఆయనెప్పుడో నిద్ర పోయారు ...."

ఓరి నీయిల్లు బంగారంగానూ? ఎంత పుణ్యాత్ముడివోయి విశ్వపతీ! మేలుకున్నంతసేపూ పనిచేయడం, యిక సాగదనిపించగానే పడుకోవడం. పడుకోగానే నిద్రపోగలగడం. ఈ మూడు దివ్యవరాలు నీ కేదేవుడిచ్చా డురా బాబూ! ఆ దేవుడెవరోగానీ వాడి హృదయం కరుణకు కాణాచిరా తండ్రీ శరీరాన్ని పడకపైన చేరవేసి దొర్లి దొర్లి నుసిగి నుసిగి, వెయ్యి రకాలుగా బ్రతిమాలినా నిద్రాదేవత కొందరిని కరుణించదే!

అవునండీ నిజం! ఆ రోజు రాత్రి నాకు నిద్రపడితే ఒట్టు! ఏం పని చేశానని నాకు నిద్రపడుతుంది? మిత్రుడి గృహంలో భోజనానికి భరోసా చిక్కిందిగదా అని గోళ్లు గిల్లుకుంటూ కూర్చున్నాను చేసిన పనికి తగ్గట్టుగా శరీరం మానవుడి కిచ్చే అనుదిన వేతనం—నిద్ర. పగటిపూట నిద్ర పోతావు. పీసమెత్తు పనిచెయ్యవు. రాత్రివేళ కన్ను పొడుచుకున్నా నిద్ర పట్టదు. నో ఎక్సెప్షన్. కుర్చీలో కూర్చుని పనిచేసినట్లే నటిస్తూ, వృధాగా కాలహరణం చేసి ముప్పయి రోజులు తిరగగానే నెలజీతం జేబులో వేసుకోడానికి యిదేమైనా గవర్మెంటు ఉద్యోగమా మనసులో నూట పదహారు కుళ్ళుబుద్ధులు దాచుకుని యింతకంటే పెద్దమనిషి మరొకడుండ నట్లుగా అభినయిస్తే కావచ్చులెమ్మని మోసపోవడానికి మానవ సమాజమా? కాదు. ఇది శరీర యంత్రం. దేవుడిచ్చింది. పని నహీ, నిద్ర నహీ.

తల్లిదండ్రులపట్ల, భార్యాబిడ్డలపట్ల సమాజం పట్ల మానవుడు నిర్వ ర్తింపవలసినవిధులున్నాయి. ఏరోజు కా రోజు ఆ విధుల్ని సక్రమంగా నిర్వ

త్రి స్తేనే, అతగాడు ఋణ విముక్తుడైనట్లు లేదా, అతడు బాకీపడినవాడు. ఋణబాధ దారుణంగదా! కంటికి కూర్కురమ్మంటే ఎలా వస్తుంది? ఏదీ, నిద్రపో చూద్దాం. నువ్వెలా నిద్రపోగలవో నేను చూస్తాను? అంటూ చేతకర్ర బుచ్చుకుని మనసు నన్ను కాపలా కాస్తోంది. అది కాస్తా ఆద మరిచి వున్నప్పుడు కనీసం ఒక్కసారైనా కునుకుదీసి లేవాలన్నది నా ప్రయత్నం. ఆ ప్రయత్నం ఎన్నిసార్లు ఫలించిందో, ఫలించబోతుండగా ఎన్నిసార్లు విఫలమైందో నేను నిష్కర్షగా చెప్పలేను. గంట నాలుగు కావస్తుండగా వీధి తలుపు కిర్రుమని తెరుచుకున్న సవ్వడి వినిపించింది. ఆ తరువాత నడవగుండా సైకిలు తోసుకెళ్తున్న అలికిడికూడా వినవచ్చింది. ఉలికిపడి లేచి కూర్చోబోతూ "ఎవరక్కడ?" అన్నాను. "నేనేలే రాజ శేఖరం! మేలుకునే వున్నావా? వస్తావా బస్ స్టాండుదాకా వెళ్ళొద్దాం." అన్నాడు విశ్వపతి.

"బస్ స్టాండుదాకా! ఇప్పుడెందుకూ?"

"ఈ వేళప్పుడు బస్‌స్టాండు ఎలా వుంటుందో నువ్వు చూచి వుండవు. రచయితవుగదా? పనికొస్తుందిలే! లేచి రావోయ్ రాజ శేఖరం."

ఆ యింటికి బస్ స్టాండొక అరమైలు దూరంలో వుంటుంది. నగరం ఇంకా మేలుకోలేదు. పగటివేళలో చేయడానికి వీల్లేని పనులు కొన్నింటిని రాత్రుల్లో సునాయాసంగా చేసిపారెయవచ్చు. తాను సైకి లెక్కుతూ విశ్వపతి నన్ను వెనుకవైపున కూర్చోమన్నాడు.

కొద్ది నిమిషాల సైకిలుజర్నీ మమ్మల్ని బస్‌స్టాండులో దిగ విడి చింది.

దూరంగా హోటళ్ళు, దగ్గరగా టీ స్టాల్సు మినహాగా బస్ స్టాండులో మసక చీకటే రాజ్యమేలుతోంది. అక్కడక్కడా ఒకరిద్దరు మనుషులు నడయాడకపోలేదు. ఆకృతులో స్థూలరేఖల్ని బట్టిమాత్రమే అవి మానవా కారాల్లా తెలియవస్తున్నాయి. ఉండి పుడిగే బ్రోకర్లు కొందరు ఏయే బస్సు

ఎక్కడెక్కడికి వెళ్తున్నదీ గొంతెత్తి అరుస్తున్నారు. నా పరిశీలన యింకా పూర్తి కానేలేదు. విశ్వపతి ఏ టీ స్టాల్లోనో దూరి ఓ పెద్ద ట్రంకు పెట్టెలాంటి పార్సెల్‌తో ఈవలికి వచ్చాడు.

"నా కొకటి రెండుగంటల పనుంది రాజశేఖరం! అందాకా నువ్విక్కడే బస్ స్టాండు విశేషాలు తిలకిస్తూ కూర్చున్నా సరే! లేదా నీకొక పత్రిక యిస్తాను. ఇంటికివెళ్ళి చదువుతూ కూర్చున్నా సరే!" అన్నాడు.

"నువ్వు దినపత్రిక ఏజన్సీకూడా పుచ్చుకున్నావా ఏమిటి విశ్వపతీ!" అన్నాను.

"దినపత్రిక ఏజన్సీ వెనుకకూడా గొప్ప పరమార్థం వుందిలే రాజశేఖరం! నీకు తెలియదు. ఎక్కడివాళ్ళక్కడ పడుకుని ఆదమరచి నిద్ర పోతారా. తెల్లవారగానే నిద్ర లేస్తారు. గడచిన యిరవై నాలుగు గంటల్లో ప్రపంచం ఎంతగా మారిందీ, ఎన్ని విశేషాలు జరిగిందీ వాళ్ళు తెలుసుకోవద్దూ! భూగోళం తనచుట్టూ తానొకసారి ప్రదక్షిణం పూర్తిచేసేసరికి సూర్యుడుదయిస్తున్నాడు. ఆ సూర్యుణ్ణి లోకబాంధవుడంటున్నాం. ఈ దినపత్రిక మాత్రం లోకబాంధవి కాకపోయిందా? అనుదినమూ యిదిలా క్రొత్త ప్రాణాలు పోసుకొని యింటింటికీ వెళ్ళగలుగుతోందంటే అందు కోసం ఎందరెందరు ఎన్నెన్ని విధాలుగా పనిచేస్తున్నారో వూహించాలి. ఎడిటర్ రిపోర్టులు, వార్తలు పంపుతున్నాడు ఆ వార్తల్ని వడగడుతున్నారు. విద్యుత్తు ప్రవహిస్తోంది. యంత్రాలు కదులుతున్నాయి. బస్సులు రైళ్ళు పరుగెడుతున్నాయి. ఈ మహా యంత్రాంగంలో నేనొక చిన్న మరచీల ననుకో! అలా భావించబడటం నాకు గౌరవమే! ఇదిగో నీకొక పేపరు. డబ్బివ్వనక్కరలేదులే! ఉచితంగా ఏజంటుకొక కాపీ యిస్తారు. చదవటానికి నాకు తీరికుండదు. నీబోటి వాళ్ళకిచ్చి సారాంశం మాత్రం తెలుసుకుంటాను—బయల్దేరనా రాజశేఖరం! నువ్వా హోటల్లో కూర్చో. ఆరు గంటలకల్లా నేను నీ ముందు హాజరు...."

సౌఖశాయనికుడిలా ఊరిపైన పడ్డాడు విశ్వపతి.

మాయ శివాసీలా దినపత్రిక నన్ను ప్రపంచం నలుమూలలకూ త్రిప్పింది. అక్షరం వదిలిపెట్టకుండా అడ్వర్టయిజుమెంట్లతో సహా చదివేశాను. అవతలివైపున ఆకాశంలో అరుణరాగం చెల్లాచెదరై పోయి. అంశుమాలి కిరణాలు ప్రకృతి కొప్పులో బంగారు సూదుల్లా పైకెగ బ్రాకుతున్నాయి. ఊరినొక చుట్టువేసుకుని హుటాహుటీగా తిరిగివచ్చి హోటలు ఎదుట సైకిలు దిగిన విశ్వపతి ముఖంలో చిరు చెమటలు కమ్ముకుంటున్నాయి. నాకైతే టిఫిన్ చేయాలన్న ధ్యాస ఆపాటి కింకా కలగనే లేదు. ఒక్క కాఫీతో నేను మధ్యాహ్నందాకా వుండిపోగలను. కాని విశ్వపతికి అపురాపురంటూ ఆకలివేస్తూ వుండవచ్చు.

"ఎలాగూ భళ్ళున తెల్లవారిపోయింది విశ్వపతీ! ఏకంగా టిఫిన్ చేసి యింటికి వెళ్దాం" అన్నాను.

"భలే వాడివే! ఇంట్లో వందమందికి ఉపాహారం సిద్ధమౌతుండగా నువ్వు హోటల్లో టిఫిన్ చేస్తావా?"

"వందమందికి టిఫినా? ఎందుకూ?"

అదీ చెప్పాడు విశ్వపతి. స్కూల్లో ఎన్. సి. సి. కుర్రాళ్ళకు కంట్రాక్టు పద్ధతిపైన తానే టిఫిన్ సప్లయి చేస్తుంటాడట. ఇది వారానికి మూడు తడవలు మాత్రమే జరిగే పని!

"ఈ పాటికి పోయిమీద బాణలి పెట్టేసి వుంటారు. నూనె కాగుతూ వుంటుంది, పూరీలు రుద్దేస్తుంటారు. పచ్చిమిరపకాయలు, ఎర్రగడ్డలు యింట్లోనే వున్నాయి. మనం యిలా మార్కెట్టుకు వెళ్ళి రెండు వీశెల బంగాళాదుంపలు పట్టుకెళ్ళామంటే అరగంటలో టిఫినై పోతుంది. ఎనిమిది గంటలకల్లా పొట్లాలు తట్టలో వుండాలి మరి......"

"చూడు విశ్వపతీ!" ఏడుపురావడ మొక్కటే కొరతగా వున్న కంఠంతో, ప్రాధేయపడుతూ అడిగాను నేను—"ఎనిమిది గంటల తర్వాత

నీ ప్రోగ్రామేమిటో నేను తెలుసుకోవాలి. దాన్నిబట్టి నా ప్రోగ్రామును నేను నిర్ణయించుకోవలసివుంది....''

విశ్వపతి తటాలున రోడ్డుపైన ఆగిపోయి ''నువ్వు నాతో ఏదైనా పనివుండి వచ్చావా రాజశేఖరం!'' అన్నాడు.

''పని సంగతి తర్వాత చెబుతాను. మొదట నీ కార్యక్రమమేమిటో చెప్పు'' అన్నాను.

''మరేంలేదు. నాటకాలపోటీ అన్నానుగదూ! పదిన్నరకు సారథ్య సంఘ సమావేశం వుంది. ఆలోగా కొందరు మెంబర్లకు యింటిమేట్ చేసి రావాలి. రెండుగంటలకు బంగారుపాళెం వెళ్ళాలి, హెడ్మాస్టరు గిరిధరరావుగారు మనిషిపైన మనిషిని పంపుతున్నారు. వాళ్ళ పిల్లల కేవో జాతీయగీతాలు నేర్పాలట. తిరిగి రావటానికి అయిదు కావచ్చు. ఆరు గంటలకక్కడ శ్రీరామవిలాస సభలో....''

వాక్యం సగంలో ఆగిపోయింది. ''ఈ సైకిల్ కాస్త పట్టుకుంటావా రాజశేఖరం!'' అన్నాడు విశ్వపతి. ''అదిగో, శ్రీమన్నారాయణమూర్తి డిస్పెన్సరీలోకి వెళ్తున్నారు. ఆయన మన సారథ్య సంఘంలో ఒక మెంబరు. ఇప్పుడే ఒకమాట చెప్పేస్తే మళ్ళీ యింటికి వెళ్ళవలసిన అవసరం ఉండదు....''

లాభంలేదు, నా నవలను విశ్వపతికి చదివి వినిపించడం సాధ్యం కాదని తేలిపోయింది. పట్టణానికి రావడంవల్ల నే ననుకున్న పని కాలేదు. చేకూరిన ప్రయోజనం యింకొకటి. ''విశ్వపతితో యిరవైనాలుగు గంటలు'' అని వ్యాసం వ్రాయదలచుకుంటే, అందుకు మెటీరియల్ దొరికింది. కాలమన్న గుర్రంపైన కూర్చుని, కళ్ళెం చేతపట్టుకుని దాన్ని తన చెప్పుచేతల్లో పరుగెత్తిస్తున్నాడు విశ్వపతి. తాను నిద్రపోవలసి వచ్చినప్పుడు మాత్రమే ఆ గుర్రానికి విశ్రాంతి. తాను నిద్రలేచేసరికి అది మళ్ళీ సిద్ధంగా వుండాలి. మళ్ళీ పరుగు, మళ్ళీ ప్రయాణం.

''నాగుమా సాహిణీ, అగవివేగమే జీవితము'' అన్న నిర్వచనమే ఈ ప్రయాణానికి ప్రమాణం.

"వెళ్ళొస్తాను విశ్వపతీ" అన్నాను.

"అబ్బే, వచ్చిన పనేమిటో చెప్పందే, నిన్ను వెళ్ళనివ్వను" అన్నాడు విశ్వపతి.

చెప్పాను.

"అలాగా! నవల వ్రాశావా రాజశేఖరం! నిన్నటినుంచీ నాకొక మాట మాత్రమైనా చెప్పావుకాదు. నేను తప్పకుండా చదవాలి. మరేమీ అభ్యంతరం లేకపోతే పుస్తకం నాచేతికిచ్చి వెళ్ళు. విరామం దొరికినప్పుడు ఒకటే వూపులో చదివేస్తాను...."

పుస్తకం విశ్వపతి చేతుల్లో పెట్టి నేను సెలవు తీసుకున్నాను.

నెల రోజుల తర్వాత నేను వ్రాసిన ఉత్తరానికి ప్రత్యుత్తరం వచ్చింది. నాటక పోటీలు జరుగుతున్నాయట. రాష్ట్రంలో పలుతావుల్లో నుంచీ వచ్చి యిరవైనాలుగు నాటక సమాజాలు అందులో పాల్గొంటున్నాయట. వచ్చినవారికి విడిది భోజన సదుపాయాలు నిర్వాహకులే సమకూరుస్తున్నారట. తన కొక క్షణమైనా తీరిక దొరకడం లేదని వ్రాశాడు విశ్వపతి. అందుకు దాఖలాగా ఉత్తరాన్ని ఎవరిచేతనో వ్రాయించి. తానొక సంతకంమాత్రమే పెట్టి పోస్టుచేశాడు. "నిజంగా ఒకచోట కూర్చుని పట్టుమని నాలుగుగీతలు వ్రాసే ఒపరికమే నాకుంటే నవల వ్రాయమని నీకు కథ చెబుతానా రాజశేఖరం? ఇలా జరిగినందుకు మరేమీ అనుకోవుగదూ" అని చమత్కరించాడు.

నా నవలపైన అభిప్రాయం తెలుపవలసిందని మాటిమాటికీ నేను విశ్వపతిని యిబ్బందిలో పెట్టదలచుకోలేదు. అందువల్ల తాత్కాలికంగా అతడికి ఉత్తరాలు వ్రాయడంకూడా మానుకున్నాను. మళ్ళీ నెలరోజుల తర్వాత విశ్వపతి తానే ఒక ఉత్తరం వ్రాశాడు. స్వయంగా తన స్వంత దస్తూరీతోనే వ్రాయడం యిందులోని విశేషం. దక్షిణాదికి యాత్రవెళ్ళి వచ్చే నిమిత్తం తానొక బస్సును ఏర్పాటు చేస్తున్నాడట! వారం రోజుల యాత్ర రాకపోకలకంటూ చెల్లించుకోవలసింది ఆరవై రూపాయలు మాత్రం. ఎవరి

భోజనాలు వాళ్ళవే, మదరాసు, సింగప్పెరుమాన్ కోయిల్, పక్షితీర్థం. మహాబలిపురం. పాండిచ్చేరి, నైవేలి, కోయంబత్తూరు, తంజావూరు, మధుర, ధనుష్కోటి.... అంటూ ఒక పెద్ద జాబితా ఏకరువు పెట్టాడు. ఇది వరకొక జాబులో నేను మరేమీ వ్యాపకాలు లేకుండా ఒక అరగంటసేపు నీ పాట వినగలిగితే బాగుండునని వ్రాశాను. అందుకొక దివ్యమైన అవకాశాన్ని సూచించాడు విశ్వపతి. పరుగెడుతున్న బస్సులో ఎంతసేపు పాడుకున్నా, అడిగే వాళ్ళుండరట. "కొండలు కోనలు, పంటపొలాలు, కొబ్బరితోటలు వాటి నడుమ బస్సు పరుగిడుతుంటే వెన్నెల రాత్రుల్లా లోకమంతా నిద్రించేవేళ ఎలుగెత్తి పాడుకోడం మహదానందకరంకాదా రాజశేఖరం?" అన్నాడు. అమ్మో. విశ్వపతిలో కవికూడా దాగివున్నాడు. సహజంగానే కొంత బద్ధకస్తులైన కవులకు, కథకులకు కూడా బ్రతుకు గడవాలి గదా అన్న సదుద్దేశంతోనే కావచ్చు భగవంతుడు విశ్వపతి కా రచనా సక్తినీ. రచనా శక్తినీ యివ్వడం మానేసేవుంటాడు.

వరుసగా వారం రోజుల పొడుగునా ఇల్లు విడిచి వుండగల పరిస్థితులు నాకు లేవు. అందువల్ల దక్షిణాది యాత్రలకు వెళ్ళలేక పోయాను.

అ తరువాత రెండు మాసాలవరకూ విశ్వపతిని గురించిన వర్తమానాలు నాకు తెలియవు. ఏదో పనిమీద హఠాత్తుగా పట్టణం వెళ్ళవలసిన పని తగిలింది. వెళ్ళిన తరువాత కనిపించే రావాలి, ఇంటికి వెళ్ళాను. విశ్వపతిలేడు. పాఠశాలలు పనిచేసే సమయం. ఇంటిలోపల అలికిడి లేకపోవడంలో ఆశ్చర్యం లేదు. విశ్వపతి భార్య కనిపించింది. "ఈ మధ్య ఆయనకు పెద్ద జబ్బు చేసిందండీ అన్నగారూ! బెంగపడి పోయాము! ఆ జ్వరంలోనైనా వూరుకోరేమోనని తీసుకెళ్ళి ఆసుపత్రిలో చేర్పించారు. ఇప్పుడొక నాలుగు రోజులుగానే జ్వరంలేనిది. పథ్యం పుచ్చుకుంటున్నారు. రేపో మాపో డిశ్చార్జ్ చేస్తారట," అంటూ ఆమె గ్రుక్క త్రిప్పుకోకుండా విషయం నివేదించింది.

ఎక్కివచ్చిన రికాలో అలాగే ఆసుపత్రికి వెళ్లాను.

దిట్టంగా ఒక మంచమూ, దానిపైన మెత్తగా ఒక పడక, ఆనుకో డానికి వొందికగా ఒక దిండు, ఈ అదనపు సౌకర్యాలను వినియోగించుకుని సగం పడుకున్నట్టుగా, సగం కూర్చున్నట్టుగా మంచంపైన సేదదీరుతూ మోకాళ్ళకానించి తెరిచి పట్టుకున్న పుస్తకంలోనుంచీ నా నవలను దీక్షగా చదివేస్తున్నాడు విశ్వపతి.

నేను ద్వారం దగ్గరే నిల్చున్నాను.

ఒకటి, రెండు నిమిషాలకుగానీ అతడు ద్వారం దగ్గర మనిషి వొలకువను పసిగట్టలేదు. తల పైకెత్తి నేను కనిపించగానే "వచ్చావా రాజశేఖరం!" అన్నాడు. ఆ పలకరింపులో నా కోసమే వేచికూర్చున్న భావం వుంది. "నువ్వు రావలసిందే! ఎందుకంటే నా అభిప్రాయం గాలికి తెరిచి పెట్టిన హారతి కర్పూరం. సమయానికి నువ్వు రాకపోతే అది కాస్తా అయిపు లేకుండా హరించుకపోవచ్చు. రా, కూర్చో. ఐనా. యిదేమిటి బాబూ, ఈ నవలనిలా వ్రాసి పెట్టావు. ఇందులో కొన్నిచోట్ల కథ కదలదే! ఈ రమేష, ఈ రంగనాథం ఈ శాంత ఈ శ్యామల వీళ్ళకు మరేమీ పనులు లేవా? గంటల తరబడి ఒక గదిలో కూర్చుని మాట్లాడు కుంటారా? దిక్కుల అంచులదాకా వ్యాపించివున్న సముద్రాన్ని వదిలిపెట్టి వచ్చి వీళ్ళిలా చెంబెడు నీళ్ళలోపడి గిలగిలా కొట్టుకుంటా రెందుకయ్యా బాబూ! ఇదంతా ఎలా వుందంటే రాజశేఖరం, నా చిన్నతనంలో ఒక వుపద్రవం జరిగింది. దాగుడుమూత లాడుకుంటున్నామేమో, ఎవరకీ తెలియకుండా వుండాలని నేనొక కొయ్యపెట్టె తీసి అందులో కూర్చున్నాను. కూర్చున్నవాణ్ని అంతటితో వూరుకోకుండా పైన మూత వేసుకున్నాను. ఆ మూతకొక చిలు కుంది. అది కాస్తా కొక్కానికి తగులుకు పోయింది. కాళ్ళూ, చేతులూ కదిలించవచ్చు. తల మాత్రం క్రిందికీ పైకీ ఆడించవచ్చు. ఆ కదలిక కూడా కొద్ది అంగుళాళమేరకే పరిమితం. అయిదు నిమిషాలలా గడిస్తే, ఆ తరువాత, వూపిరి త్రిప్పుకోడంకూడా సాధ్యం కాకపోవచ్చు. భగవంతుడా,

ఇక నా గతి యింతేనేమో! నేనింక రోడ్డుపైకి వెళ్ళలేనేమో! మనుషుల ముఖం చూడలేనేమో! ఆ బస్సులు, ఆ రైళ్లు ఆ విశాల ప్రపంచం అవన్నీ నా పాలిటికిక మిథ్యేనేమో! ఇదంతా ఒకటి రెండు నిమిషాల దురవస్థ. కానీ తలచుకుంటే యిప్పటికీ గుండె గుభేలుమంటుంది. వద్దు బాబూ వద్దు. ఆ దురవస్థ పగవాడికైనా వద్దు. నీ రమేషు. నీ రంగనాథం వగయి రాలతో అలా మాట్లాడించడం తప్పనిసరయితే, వాళ్ళని కనీసం ఏ పరుగిడు తున్న రైల్లోనయినా కూర్చోబెట్టు. నా కంతే కావలసింది. మిగిలిన విష యాల్లో నీ నవల చాలా బాగుంది....''

ఆనాటి సాయంకాలం ఆసుపత్రినుంచి డిశ్చార్జి అయ్యాడు విశ్వపతి.

మరునాటి వుదయం పెరిగిపోయిన క్రాపింగును సంస్కరించుకోడం కోసం సెలూనుకు బయల్దేరిన వాడల్లా ఆ కార్యక్రమాన్ని కొంత సేపటి వరకూ వాయిదా వేసుకుని బస్టాండుదాకా వచ్చి నన్ను బస్కెక్కించాడు.

"మళ్ళీ యింకొక నవలకు ప్లాటుకావాలి విశ్వపతీ! ఎప్పుడు చెబు తావు?'' అన్నాను.

''మళ్ళీ యింకొకప్పుడెప్పుడైనా లారీ కోసం వేచివున్నప్పుడడిగితే తప్పకుండా చెబుతాను'' అన్నాడు విశ్వపతి.

నా కొక అమంగళం స్ఫురించింది. ''ఎందుకులే విశ్వపతీ! దాన్ని నువ్వు చదవాలంటే మళ్ళీ జబ్బుపడాలి. వద్దులేబాబూ! నువ్వు చెప్పనే వద్దు'' అన్నాను.

విశ్వపతి నవ్వసాగాడు.

బస్సు బయల్దేరడాని కింకా కొంత టైముంది.

''వెళ్ళవుగానీ కూర్చో విశ్వపతీ!'' అన్నాను.

''అబ్బే, వెళ్ళాలి రాజశేఖరం! తల కత్తిరించుకుని, వేడివేడిగా నీళ్లు కుమ్మరించుకోవాలి. ఇన్నినాళ్ళుగా ఈ వూరంతా ఏమైందో ఏమిటో

ఒకసారి నాలుగువైపులా వెళ్లాలి. పదిమందినీ కలుసుకోవాలి. వస్తాను మరి. ఇక్కడికి కొచ్చినప్పుడల్లా కనిపిస్తుంటావు గదూ..."

సైకిలెక్కాడు విశ్వపతి. ఆ సైకిలు రాకెట్టులా రోడ్డుపైకి దూసుకపోతోంది. గిర్రున తిరిగిపోతున్న ఆ సైకిలు చక్రాలు బ్రతకడానికి పని చేయడమే పరమార్థమని చెబుతున్నట్టున్నాయి. నిజమే? జడత్వం మృత్యు లక్షణం. చైతన్యం జీవలక్షణం. నిర్వ్యాపారత్వం మృత్యులక్షణం. నిరంతర కార్యాచరణ జీవలక్షణం. ప్రొద్దు పోకపోవడం మృత్యులక్షణం. ప్రొద్దు చాలకపోవడం జీవలక్షణం. విశ్వపతి ప్రొద్దుచాలని మనిషి. ★